

RAHVUSLIKKUS TEISTE SILMADES

ELO-HANNA SELJAMAA

Hiljaaegu tutvustati mind lausega: „Tema on folklorist.” Aimasin järgneva dialoogi kurssi ega pidanud pettuma: „Siis sa uurid rahvalaule ja muinasjutte.” „Ja-jah, ja muistendeid ja vanasõnu,” tulin uuele tuttavale vastu. Nädal hiljem sama inimesega kokku juhtudes tuli tema initsiatiivil juttu algriimist, mida minu vestluspartner pidas meile – eesti keeles kõnelejatele-kirjutajatele – lõppriimist loomuomasemaks.

Folkloristina olen harjunud, et Eesti avalikkus defineerib folkloristikat rahvaluule liikide, suulisuse, mineviku ja rahvaluule kogumise kaudu („Mida te enam kogute, kas see juba otsa ei hakka saama?”). Seejuures eeldatakse vaikimisi, et rahvaluule, selle uurimine, rahvus ja vahest ka rahvuslus käivad ühte jalga. Rahvus tähistab selles kontekstis mitte kodakondsust, seost ja suhet riigiga, vaid etnilist päritolu. Etnilist identiteeti omakorda käsitletakse sünnipärase kuuluvusena kultuurilis-keelelisse kogukonda, mille liikmed jagavad lisaks ajaloole ja territooriumile ka teatud iseloomujooni ja vaimsust. Tegemist pole sotsiaalse konstruktsiooni, vaid faktiga.

Oma kogemuste ja tähelepanekute põhjal väidaksin, et Eestis oodatakse, et folkloristid tutvustaksid seda, mida „vanad eestlased” rääkisid, uskusid ja tegid, ja toimiksid vahendajatena mineviku ehk esivanemate ja tänapäeva vahel. Oluliseks peetakse rahvaluule esteetilist ja ka eetilist mõõdet. Folkloor tuleb minevikust ja kuulub olevikku niivõrd, kuivõrd see toidab ja toetab tänaseid individuaalseid või ühiseid eneseotsinguid, -kinnitusi ning -teostust.

Stereotüüpide loomine ja neist lähtumine on elu paratamatu osa, sest kahandab mitmekesised nähtused ja keerulised suhted kergemini hoomatavateks ja käsitletavateks (nt Herzfeld 2005). Pakkudes omamoodi valmis lahendusi, aitavad stereotüübid hoida kokku aega ja energiat, mis kulub millegagi või kellegagi tutvumisele, oma arvamuse kujundamisele, otsuste langetamisele. Kuigi stereotüüpide ja tegelikkuse vahel puudub üksühene vastavus, kujundavad need vastastikku teineteist ning kinnistunud mõtte- ja käitumis- mustrid jätavad materiaalseid jälgi: moslemiriigist tulnul on keeruline Eestis üürikorterit leida ja mehed kipuvad saama sama töö eest naistest kõrgemat palka; rahvaluule seostamine minevikuga pigem ei inspireeri noori seda eriala valima.

Rahvaluule kohta käibivate stereotüüpide olemasolu üle on põhjust röömustada, sest tõestavad need ju, et tegemist on kategooriaga, mille olemasolu ja väärtust avalikkus tunnistab, ning see annab teatud kindlustunde ka selle nähtuse elukutselistele uurijatele. Samal ajal pole harvad juhud, kui tunnen end koos oma erialaga nende kinnistunud ja kivistunud ettekujutuste vangina. Folkloristika väli on märksa avaram ja mitmekesisem kui jakobhurdaliku vaimust kantud avalik kuvand, mis näeb rahvaluuleteadust rahvusluse praktiseerijana ja vähem selle analüüsija ning ühiskonna mõtestajana.

Ma ei ütle seda soovist eitada rahvaluuleteaduse ja rahvuse ajaloolist kokkukuuluvust siinmail: üks sündis seal kus teinegi. Eriti viimase kümme-konna aasta jooksul ilmunud folkloristika ajalugu reflekteerivad uurimused analüüsivad ühtlasi Eesti rahvuse ja rahvusriigi idee kujunemise ja kujundamise erinevaid aspekte (vt nt Kalkun 2011; Kikas 2013, 2017; Kuutma, Jaago 2005; Tasa 2008; Västrik 2007). Rahvaluule ja ainelise rahvakultuuri kogumisaktsioonid XIX sajandi teisel poolel ja XX sajandi alguses andsid maarahva esindajatele tööriistad mõtlemaks ja rääkimaks uuel viisil nii olnust kui ka olevast ja tulevast, iseendast ja oma lähikondlastest. Need andsid võimaluse ühistegevuseks, mis oli samal ajal nii kohalikku kui ka abstraktsemat kujuteldavat kogukonda loov ja toetav. Rahvust konstrueeriti suunaga nii ülevalt alla kui ka alt üles. Kogumistöö organisaatorid kutsusid kaasmaalasi üles jäädvustama vanaks ja ennemuistseks nimetatud ainest, mille hääbumine pidi tähistama progressi (Arukask 2007; Labi 2005).

Aastal 1919 Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule professoriks valitud Walter Anderson (1885–1962) mõtles rahvaluulest teistes kategooriates. Rahvusvahelise levikuga rahvajuttude kõrval kogus ja analüüsis ta ka näiteks kettkirju ja ajakirjanduses ilmunud kuulujutte – modernsesse kirja- ja linnakultuuri kuuluvaid folkloorseid nähtusi, millel puudus olemuslik side Eesti maa, rahva, ajaloo ja keelega (Seljamaa 2005). Andersoni tõstatatud teoreetilised probleemid folkloori varieerumisest ning suulise ja kirjakultuuri suhetest (Seljamaa 2007) kõnetavad rahvusvahelist folkloristikat tänapäevalgi, sada aastat hiljem, vaatamata sellele, et geograafilis-ajalooline meetod, millest Anderson pedantselt juhindus, on ammuilma troonilt tõugatud.

Eesti kontekstis on Andersoni kaasus oluline ka seepärast, et aitab märgata rahvaluulele ja rahvaluuleteadusele omistatud tähenduste ideoloogilisust. Rahvaluule rahvuslikkus on vaataja silmades. On neid, kes seda näevad ja tunnevad, ja teisi, keda käivitab ja köidab miski muu. Sealjuures ei ole vahet, kas vaatluse alla võetakse XIX sajandil jäädvustatud või tänapäeval kogutud aines: nii ühele kui ka teisele võib läheneda mitmel erineval moel.

Mõeldes folkloori kohta käibivatele stereotüüpidele ja nende taastootmisele, ei saa mööda koolist, kus rahvaluulet käsitletakse kõige süsteemsemalt emakeele- ja kirjandustunnis. Olen analüüsinud nii põhikooli kui ka gümnaasiumi riiklikke õppekavasid ja neis sisalduvaid ainekavasid, tutvunud erinevate autorite kirjandusõpikutega (Seljamaa 2012). Samuti olen koolitanud mitme aasta vältel tulevasi ja juba koolis töötavaid emakeele- ja kirjandusõpetajaid. Eesti kooliprogrammi on läbinud suurem osa üliõpilastest, kellega olen Eestis õppejõuna kokku puutunud. Tooksin siinkohal välja kaks tähelepanekut koolis viljeldava rahvaluulekäsituse autonoomsusest, mida olen aegamööda märkama ja võib-olla isegi mõistma õppinud.

Esiteks, koolitundides on rahvaluule rakendatud õpilaste suulise ja kirjaliku väljendusoskuse ning loovuse arendamise teenistusse. Aastast aastasse olen pidanud õpetajakoolituse üliõpilastega diskussioone selle üle, kas õpilastele tasub anda rahvaluule teema raames ülesanne mõelda välja muistend, regivärss või mõni muu rahvaluuletekst. Folkloristika seisukohast on säärane ülesandepüstitus üksjagu absurdne, sest eirab rahvaluule kujunemise ja eksisteerimise põhilisi tingimusi. Erinevalt poemist, aforismist või romaanist

ei saa rahvaluulet valmis kujul välja mõelda, vaid see kujuneb korduvate esituste käigus esitajate ja publiku koostöös.

Teine tähelepanek puudutab kimbatust, mida näib põhjustavat folkloor tänases päevas, ja seegi kõneleb kirjandus- ja kirjasõnakeskest lähenemisest. Ootuspäraselt tõstetakse kirjandusõpikutes rahvaluule tunnustest esile sõnalisust ja peamiselt suulist levikut ning kirjeldatakse rahvaluule jagunemist rahvalauludeks, -juttudeks ja lühivormideks, analoogiliselt kirjanduse jagunemisega lüürikaks, eepikaks ja draamatikaks. Selline lähenemine sobib paremini käsitlemaks vanemat ainet, mis on kättesaadav arhiivis juba tekstualiseeritud kujul ja millele nõukogude perioodil folkloristika paljuski keskendus. Rahvaluuleteaduses domineeris filoloogiline lähenemine ning rahvaluule kui omamoodi eel- või suulise kirjanduse uurimine oli ka institutsionaalselt keele- ja kirjandusteaduse osa (vt Jaago 1999; Valk 2010).

Kirjandusõpikute folkloorikäsitluses leiab heiaastusi nõukogude ajast, aga ka tänapäevasele kõlavaid väiteid rahvaluule jätkuvast elujõulisusest. Rääkides folkloori kohalolust õpilaste argipäevas, tuuakse näiteid internetis ringlevatest naljadest, grafitist või millestki muust rõhutatult kaasaegsest ja noortepärasest, mis sisu ja vormi poolest kirjandusloolise lähenemisega ei sobitu. Sestap kipubki nende näidete käsitlus õpikutes jääma illustratiivseks ja pinnapealseks. Tänapäeva folkloori käsitlemine eraldiseisva kategooriana rõhutab selle ühildumatust vanema folkloorse ainesega, eriti kui kaasaja linnastunud ühiskonna rahvakultuuri tähenduses tuuakse sisse termin *poploor*. Folkloori varasemate ja tänaste ilmingute vahele selge eraldusjoone tõmbamine, mida folkloristikas tuleb pigem harva ette, võimaldab reserveerida teatud osa rahvaluulest mineviku ja rahvuse tarbeks, valada sellest rahvuse mineviku peegel. Oletan, et rahva ja etnilise rahvuse samastamine, mida samuti tänapäeva folkloristikas sageli ei kohta, on ka üks põhjusi, miks põhikooli ja gümnaasiumi õppekavad Eestis rahvaluulet hõlmavad.

Käsitlust rahvaluulest kui rahvuslikust ühisvarast toidab ja võimendab omal moel ka viimasel kümnendil jõuliselt kanda kinnitanud vaimse kultuuripärandi kontseptsioon. UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni võib pidada edulooks: 2004. aasta märtsist tänaseni on sellega liitunud 175 riiki (Intangible Cultural Heritage), nende seas Eesti aastal 2006. Võrdluseks võib tuua 1972. aastal vastu võetud ülemaailmse kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsiooni, millega on 45 aasta jooksul ühinenud 193 riiki (World Heritage Convention).

Vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon rõhutab põlvkondadevahelist järjepidevust (vaimset kultuuripärandit „antakse edasi põlvkonnalt põlvkonnale”), omandisuhteid (vaimne kultuuripärand on see, „mida kogukonnad, rühmad ja mõnel juhul üksikisikud tunnustavad oma kultuuripärandi osana”) ning vajadust vaimset kultuuripärandit dokumenteerida, kaitsta, arendada ja esile tõsta. Samal ajal käsitleb konventsioon vaimset kultuuripärandit pidevas muutumises olevana (seda „loovad kogukonnad ja rühmad pidevalt uuesti, mõjutatuna oma keskkonnast, loodusest ja ajaloo”). (VKKK: 3) Pärandi hoidmise ja väärtustamise oluliseks instrumendiks on vaimse kultuuripärandi nimekirjad, mida konventsiooniga liitunud riigid kohustuvad kokku panema ja mida koostab muidugi ka UNESCO. Impulss kultuurinähtuse vaimse kultuuripärandi nimekirja kandmiseks peab tulema altpoolt ehk rühmalt või

kogukonnalt, kes tunnustab nähtust oma vaimse kultuuripärandi osana ning loob seda praktiseerimise kaudu pidevalt uuesti.

Teisalt on ÜRO eriorganisatsioon UNESCO riikide ühendus ning rahvusvahelistesse vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni nimekirjadesse saavad kandideerida vaid sellised kultuurinähtused, mis on juba kantud riiklikusse registrisse. Eestis koordineerib Eesti vaimse kultuuripärandi nimistut Rahvakultuuri Keskus. Inimkonna vaimse pärandi esindusnimekirja kantud nähtused, nagu Kihnu kultuuriruum või Seto leelo, esindavad kihnlaste ja setode kõrval ka eesti kultuuri ning Eesti riiki. (Rahvus)riigi rolli vaimse kultuuripärandi väljal ei tasu alahinnata ega silmist lasta Eestis ega ka vähem demokraatlikes riikides. Oluline oleks küsida, mis sellest muutub, kui mõne kultuurinähtuse säilitamisest ja heast käekäigust saab – või ei saa – riiklik küsimus; millal läheb kaitsmine üle kontrolliks?

Folkloristina vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni tutvustavaid infomaterjale lugedes olen vahel tundnud end viibivat paralleelmaailmas, kus kõik on tuttav ja samas kummaliselt nihkes. Justkui on juttu rahvaluulest ja ei ole ka. UNESCO Eesti Rahvusliku Komitee ja Rahvakultuuri Keskuse koostöös välja antud infovihikus „Vaimne kultuuripärand Eestis” (Porila 2015) ei kohta sõna *rahvaluule* ning terminit *folkloor* kasutatakse selles folklooriringide ja -festivalidega seoses ehk rahvamuusika ja -tantsude taasesitamise tähenduses. Samal ajal jookseb väljaandest läbi sõna *pärimus* ning konventsiooni tekstile viidates kirjeldatakse nähtusi, mis moodustavad folkloristide uurimisteemade tuuma: „[–] suulised traditsioonid ja väljendusvormid; esituskunstid; kogukondlik tegevus, rituaalid ja pidulikud sündmused; looduse ja ilmaruumiga seotud teadmised ja tavad” (Porila 2015: 5). Näib, et vaimse kultuuripärandi valdkonna spetsialistide kõnepruugis ja üha enam ka argises keelekasutuses sulavad pärimus ja vaimne kultuuripärand sünonüümidena kokku, kirjeldamaks nähtusi, mida on varem nimetatud või nimetatakse teisel rahvaluuleks.

Vaimse kultuuripärandi kontseptsiooni üks trump on selle potentsiaalne kõikehõlmavus, mis tootab holistlikku lähenemist rahvakultuurile. Samal ajal seisab konventsiooni tekstis, et lepingu „kohaldamisel arvestatakse ainult sellise vaimse kultuuripärandiga, mis on kooskõlas olemasolevate rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate õigusaktidega, kogukondade, rühmade ja üksikisikute vastastikuse austuse nõuetega ja säästva arengu nõuetega” (VKKK: 3). Vaimse kultuuripärandi diskursust iseloomustabki juubeldav toon, vaat et talumatu olemise kergus, mis süütab mu peas ohutuled ning veenab mind kinni hoidma rahvaluulest ehk folkloorist kui analüütilisest kategooriast ning koos sellega akadeemilisest vabadusest.

Teadlasena ei taha ma sõltuda parketikõlbulikuks kuulutatud ja kilbile tõstetud kultuurinähtustest, mis väljendavad ja toetavad järjepidevust ja ühtekuuluvust ega riiva kellegi väarikust. Poliitilistele anekdootidele, võoravihast kantud kuulujuttudele, kloordioksiidi manustamisele, konfliktsetele tähtpäevadele või üleloomulike kogemuste kirjeldustele ei saa külge riputada vaimse kultuuripärandi silti. Küll aga saab neid analüüsida rahvapäraste väljenduste, kujutelmade ja praktikatena, mille kaudu tänapäeva inimesed Eestis ja mujalgi püüavad elu, iseenda ja teistega toime tulla: liigendavad maailma, mõtestavad iseennast suhetes teistega, analüüsivad ühiskonnas toi-

muvat ja oma kogemusi, suhtlevad, kahtlevad ja otsivad, lahutavad meelt. Kui vaimne kultuuripärand liidab, siis folkloor võib ka lahutada. Rahvast on olnud ja on igasugust ning kõik traditsioonid pole väärinud ega vääri säilitamist ja kaitset, ent see ei tähenda, et neid ei võiks või ei peaks uurima.

Kui Eestis on vaimset kultuuripärandit ja kultuuripärandit üldisemalt käsitletud pigem positiivses võtmes, siis mujalt maailmast leiab arvukalt näiteid selle kohta, kuidas kultuurinähtuse ametlik tunnustamine vaimse pärandina ning eriti selle kandmine UNESCO vaimse kultuuripärandi nimekirja pingestab kogukonnaliikmete vahelisi suhteid ja toob kaasa muudatusi, mille tulemusena inimesed võõranduvad antud traditsioonist ja nähtus minetab oma varasemad funktsioonid kohalikus elus. Huvitaval kombel pärinevad mitmed taolised kriitilised käsitlused folkloristika taustaga uurijailt. Võimalus eristada vaimset pärandit folkloorist aitab eristada toimijaid ja tegevusi väljal, kus põrkuvad ja põimuvad majanduslikud, kultuurilised ja sotsiaalsed ressursid, soovid ja unelmad. (Vt nt Bendix 2009; Foster, Gilman 2015; Kapchan 2014; Kuutma 2009; Noyes 2006.)

Rahvaluule, (vaimse) kultuuripärandi ja pärimuse kategooriate suhted Eesti kontekstis väärivad kindlasti kaardistamist ja põhjalikku analüüsi (vt ka Kuutma 2010; Särg 2010). Kui kaks viimati nimetatut mobiliseerivad tänapäeval masse ja inspireerivad looma arvukal hulgal neologisme (nt *pärandkultuur*, *pärandmaastik*, *loodus-*, *vallas-*, *kinnispärand*, *pärimustants*, *-teater*, *-meditsiin*), siis rahvaluule kohta seda öelda ei saa. Samal ajal kajavad vaimse kultuuripärandi kirjeldustest ja pärandi sõna rakendustest väljaspool akadeemiat vastu romantiseerivad ja ebakriitilised kujutelmad autentsusest, järjepidevusest ja kollektiivsusest, mida varasemalt on projitseeritud ja projitseeritakse tänini ka rahvaluulele ja rahvaluuleteadusele.

Kui teatud perioodidel on avalikkuse ja folkloristide arusaamad rahvaluulest suuresti kattunud, siis praegust aega näib iseloomustavat seisukohade, terminite ja mõistete paljusus. Folkloristika võib olla emantsipeerunum kui kunagi varem ja suuteline analüüsima kriitiliselt nii enda kui ka teiste osalust rahvuslikus identiteediloomes, kuid traditsioonide ja rahvapärase väljenduse ning loovuse kirjeldamine, dokumenteerimine ja mõtestamine ei ole rahvaluuleteaduse monopol. „Vaimne kultuuripärand” ja võib-olla üha rohkem ka „pärimus” elavad erinevates kooslustes oma elu, niisamuti rahvaluulekäsitlused kooli kirjandusõpikutes, mõjutades üldsuse arusaamu rahvaluulest ja kujutlusi selle teaduslikust uurimisest.

Essee lähtub Eesti Kirjandusmuuseumis folkloristika osakonna teisipäevaseminaril (16. V 2017) ja Eesti Rahvaluule Arhiivi 90. aasta juubelile pühendatud konverentsil (25.–28. IX 2017) peetud ettekannetest, mis käsitlesid folkloori ja folkloristika avalikku kuvandit. Täna nimetatud ürituste korraldajaid, publikut ning kolleegi, kes on minuga siin käsitletud teemadel mõtteid vahetanud ja loodetavasti teevad seda edaspidigi.

Internetiallikad

- Intangible Cultural Heritage = The States Parties to the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (2003). <https://ich.unesco.org/en/states-parties-00024> (4. I 2018).
- VKKK = Vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon: http://www.rahvakultuur.ee/s2/231_811_45_Eesti_keeles_pdf_.pdf (4. I 2018).
- World Heritage Convention = States Parties Ratification Status <http://whc.unesco.org/en/statesparties/> (4. I 2018).

Kirjandus

- Arukask, Madis 2007. Jakob Hurt modernse maailmavaate saadikuna 19. sajandi eesti kultuuripildis. – Muutused, erinevused ja kohanemised eesti kultuuriruumis ja selle naabruses. Koost M. Arukask. Viljandi: TÜ Viljandi kultuuriakadeemia, lk 11–30.
- Bendix, Regina 2009. Heritage between economy and politics: An assessment from the perspective of cultural anthropology. – Intangible Heritage. Toim L. Smith, N. Akagawa. London–New York: Routledge, lk 253–269.
- Foster, Michael Dylan, Gilman, Lisa (toim) 2015. UNESCO on the Ground: Local Perspectives on Intangible Cultural Heritage. Bloomington: Indiana University Press.
- Herzfeld, Michael 2005. Cultural Intimacy: Social Poetics in the Nation-State. New York: Routledge.
- Jaago, Tiiu 1999. Rahvaluule mõiste kujunemine Eestis. – Mäetagused, nr 9, lk 70–91.
- Kalkun, Andreas 2011. Seto laul eesti folkloristika ajaloos: lisandusi representatsiooniloole. (Dissertationes folkloristicae Universitatis Tartuensis 18.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kapchan, Deborah (toim) 2014. Cultural Heritage in Transit: Intangible Rights as Human Rights. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Kikas, Katre 2013. Ajakirjandus Jakob Hurda ja Matthias Johann Eiseni tegevuse mõtestajana. – Keel ja Kirjandus, nr 5, lk 333–350.
- Kikas, Katre 2017. Rahvaluulekogujate elulood Jakob Hurda rahvaluulekogus. – Keel ja Kirjandus, nr 8–9, lk 584–599.
- Kuutma, Kristin 2009. Cultural heritage: An introduction to entanglements of knowledge, politics and property. – Journal of Ethnology and Folkloristics, kd 3, nr 2, lk 5–12.
- Kuutma, Kristin 2010. Mõistete konstrueerimisest teadmuse loomiseni. Folkloristika interdistsiplinaarsus. – Keel ja Kirjandus, nr 8–9, lk 687–702.
- Kuutma, Kristin, Jaago, Tiiu (toim) 2005. Studies in Estonian Folkloristics and Ethnology. A Reader and Reflexive History. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Labi, Kanni 2005. Regilaulukeelest kirjakeeleks. Jakob Hurda kaastöölise vaatepunkt. – Emakeele Seltsi aastaraamat, kd 51, lk 38–60.
- Noyes, Dorothy 2006. The judgment of Solomon: Global protections for tradition and the problem of community ownership. – Cultural Analysis, nr 5, lk 27–56.

- Porila, Kristiina (koost) 2015. Vaimne kultuuripärand Eestis. Rahvakultuuri Keskus. http://www.rahvakultuur.ee/s2/1783_11557_707_Loe_infovihikut_siin.pdf (4. I 2018).
- Seljamaa, Elo-Hanna 2005. Walter Anderson: A scientist beyond historic and geographic borders. – Studies in Estonian Folkloristics and Ethnology. A Reader and Reflexive History. Toim Kristin Kuutma, Tiiu Jaago. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 153–168.
- Seljamaa, Elo-Hanna 2007. Täiustatud tõde ehk Walter Andersoni rahvajuttude enesekontrolli seadus. – Keel ja Kirjandus, nr 11, lk 888–906.
- Seljamaa, Elo-Hanna 2012. Rahvaluulest folkloristikas, koolis ja ühiskonnas. – Õpetaja kui kultuurimälu vahendaja. Kultuurilise identiteedi mõtestamise ja tõlgendamise võimalusi. Toim Halliki Harro-Loit, Monika Tasa. Tartu: Kultuuriteooria tippkeskus, lk 71–87.
- Särg, Taive 2010. Ehedus mitut moodi: rahvamuusika ahtusest pärimusmuusika avarustesse. – Keel ja Kirjandus, nr 8–9, lk 639–654.
- Tasa, Monika 2008. Rahvusteadlane Oskar Loorits ja tema kaasaeg (1920–1940). Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Valk, Ülo 2010. Eesti folkloristika kulg distsipliinist diskursiivseks formatsiooniks. Mõtteid ja tähelepanekuid. – Keel ja Kirjandus, nr 8–9, lk 561–574.
- Västriik, Ergo-Hart 2007. Vadjalaste ja isurite usundi kirjeldamine keskajast 20. sajandi esimese pooleni: alliktekstid, representatsioonid ja tõlgendused. (Dissertationes folkloristicae Universitatis Tartuensis 9.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Nationalism in the eyes of others

Keywords: folklore, folkloristics, nationalism, stereotypes, curriculum, intangible cultural heritage

Differences between the basics of modern folkloristics and the public image of folklore and folkloristics in Estonia are examined. While folkloristics has given up equating nation with ethnos, Estonian public opinion doggedly holds on to the image of folklore as a reflection of the national past and expects folklorists to mediate this past to the present. These stereotypes are reinforced in schools, where folklore tends to be interpreted as forefathers' verbal creation, but also by the concept of intangible cultural heritage gaining popularity over recent years. The exultant discourse triggered by the UNESCO Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage echoes certain romanticising images of continuity and collectivity still associated with folklore. Sticking to an understanding of folklore as a separate analytical category enables folklorists not only to analyse folk culture in its diversity but also take a critical look at the impact of the Convention on grass-roots level.

Elo-Hanna Seljamaa (b. 1980), PhD, University of Tartu, Department of Estonian and Comparative Folklore, Senior Researcher and Lecturer, elo-hanna.seljamaa@ut.ee